

H6C - Intern KS - Taping af orne

Ved intern KS opnås der ikke samme avlsfremgang som ved indkøb af sæddoser fra KS-stationer. Korrekt taping af ornen er en forudsætning for høj frugtbarhed af sæddosen.

Taping af orne ved intern KS

1. Lær ornen at springe

- Sæt fantomet ind i ornens sti, så ornen føler sig tryk ved det
- En anden orne skal have brugt fantomet før, så der er duftstoffer fra ornen på fantomet
- Giv ornen et par minutter til selv at finde ud af, hvad den skal
- Hvis ornen ikke selv springer op, kan du gå ind og skubbe til den, og klappe på fantomet
- Arbejd kun med ornen så længe den selv viser interesse og gejst. Stop, når den ikke gider mere og prøv igen senere

2. Korrekt taping

- Brug en kønsmoden orne på minimum 8 måneder
- Opvarm fortynderen (mellem 30° C og 35° C)
- Tappebeholder af flamingo monteres med en tappepose og to lag gaze. Sæt gazen fast med en elastik
- Brug et fantom som springunderlag for ornen
- Tag to handsker på "tappehånden"
- Tøm ornens forhud, og smid den yderste handske
- Grib om ornens penis
- De første 10-15 ml skal tappes ud på gulvet
- Hold penis let buet i en s-form, så eventuelle urin- og sekretrester ikke løber med ned i sæden
- Tap ornen indtil den er helt færdig med at ejakulere

3. Benyt blandingssæd

- Sæd fra flere orner i sæddosen øger sikkerheden i sæddosens frugtbarhed
- Tap flere orner de ugedage med mange insemineringer

4. Kontrol af ornernes kvalitet

- Ejakulatet undersøges i mikroskop for motilitet (bevægelighed) og morforlogi (udseende)
- Der foretages først 10 renløbninger, og omløberprocenten vurderes. Hvis mindre end 9 søer er blevet drægtige foretages 10 renløbninger mere, og omløberprocenten vurderes igen
- Brug orner med højest muligt indeks og som passer til besætningens sundhedsstatus
- Orners indeks falder gennemsnitligt 12 indekspoint på et år, så derfor bør ornens indeks kontrolleres jævnligt på Danavl.dk. Når indekset er under 95 bør ornen udskiftes med en bedre orne
- Indkøb med jævne mellemrum sæddoser fra en KS-station for at vurdere reproduktionsresultaterne fra egne og indkøbte orner

Orne alder	Anbefalet antal spring/uge
8-9 mdr.	2
12 mdr.	5
Ældre	6-7

Orner, der har været syge og har haft feber, skal ikke tappes i 8 uger efter konstatering af feber.

En afprøvning har vist, at blandingssæd øger kuld størrelsen med 0,3 totalfødt gris/kuld.

Kommentarer til H6C - Intern KS - Tapning af orne

1.	En orne er kønsmoden, når den er villig til at gennemføre en bedækning. Det sker tidligst i seks-syv måneders alderen og afhænger mere af alder end vægt. Det anbefales, at ornen først tages i brug, når den er over otte måneder gammel.
2.	<p>Fantomet skal være beklædt med blødt vaskbart materiale. Blødt, fordi ornen hviler med brystbenet på fantomet, og vaskbart af hensyn til hygiejnen. Der må ikke være revner i overtrækket på fantomet, som kan skade ornen. Fantomet skal være stabilt, så det ikke vælter under tapningen. Køb et færdigt fantom, da de er svære at lave stabile nok selv. Sørg for at springunderlaget er skridsikkert og fastgør fantomet til inventaret, så det ikke rykker sig under springet.</p> <p>For at holde en høj hygiejne er det vigtigt, at der tages to handsker på ved sædopsamling. Det er vigtigt, at det er handsker, der er godkendt til sædopsamling. Efter at ornen er sprunget op på fantomet, tømmes forhudsposen ved at malke indholdet ud på gulvet. Når forhuden er tømt, tages den yderste handske af. Form hånden som en tragt og sæt den foran forhudsåbningen, lad ornen skaffe penis ud i hånden. Klem hårdt om forhudsspidsen. De første 10-15 ml skal ikke tappes med i beholderen, da der er urinrester og pus i. Der er ikke mange sædceller i de første 10-15 ml. Grib fat lige bagpenis spids, således at det yderste af spidsen hviler på underkanten af hånden. Når hånden er knyttet om penis, kan penis skrue sig fast, som den vil gøre i soen. Bøj penis i en blød bue opad så urin, sekreter og pus drypper ned fra bunden af buen, i stedet for at løbe ned i sæden. Penis må ikke knækkes. Opsaml sæden i sædbeholderen. Den sidste del af den opsamlede sæd indeholder mere gel end tidligere i opsamlingen. Husk at ornen skal have lov til at blive helt færdig, inden tapningen stoppes. Hvis der stoppes midt i tapningen, kan ornens springlyst nedsættes. Ornen kravler ofte selv ned af fantomet, når den er færdig. En tapning tager mellem 5 og 10 min. fra ornen har skaffet ud, til den sidste sæd kommer ud.</p>
3.	En afprøvning har vist, at sæddoser - indeholdende sæd fra tre eller seks orner - havde højere frugtbarhed (+0,3 totalfødte kuld) sammenlignet med sæddoser indeholdende sæd fra en orne. Sæddoserne blev produceret på KS-stationer og indeholdt sæd fra DanBred Duroc orner. Samme effekt kan sandsynligvis opnås ved intern KS.
4.	Ved brug af intern KS vil der ikke opnås samme avlsfremgang som ved indkøb af sæddoser fra KS-stationer. KS-stationerne har altid de nyeste orner til rådighed. Derfor skal indeks på orner til intern KS være højt ved indkøb, og ornen må ikke tappes længere end et år.
5.	<p>Inden en ny orne tages i brug i en besætning, bør sædkvaliteten kontrolleres. Sæden skal undersøges med mikroskop for morfologiske fejl og bevægelighed (motilitet). Bevægeligheden vurderes både på råsåden og efter opbevaring ved 16-18 grader i 2-3 dage (holdbarhed). Derudover skal der gennemføres renløbninger, således at ornens frugtbarhed kan vurderes. En orne godkendes til intern KS efter denne fremgangsmåde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Køb ti normale søer. 2. Hvis ni af søerne bliver drægtige, er ornen "godkendt". Hvis mindre end ni søer er drægtige, kan ornen ikke godkendes endnu og yderligere ti søer insemineres. Hvis der ikke opnås en drægtighedsprocent på mere end 80 procent, bør ornen ikke bruges.